

Nr 135.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt statsgaranti för exportkredit; given Stockholms slott den 28 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gunnar Myrdal.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Myrdal.

Statsgaranti för exportkredit har här i landet meddelats alltsedan budgetåret 1933/34 och har grundats på tid efter annan av riksdagen givna bemyndiganden samt av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar. Dessa bemyndiganden och författningar ha haft växlande innehåll, särskilt vad avser maximibeloppet av statens sammanlagda betalningsansvar för lämnade exportkrediter. Prövning och avgörande av frågor om statsgaranti

för exportkredit ankommer på exportkreditnämnden, för vilken instruktion utfärdats den 26 juni 1933 (nr 430).

Enligt nu gällande bestämmelser (kungörelser den 26 maj 1939, nr 214, den 19 juni 1942, nr 425 och den 28 juni 1946, nr 453) äger exportkreditnämnden att under tiden till och med den 30 juni 1947 till den svenska exportens främjande bevilja statsgaranti för den kredit, som av svensk exportör eller svensk bank eller annan svensk kreditgivare lämnas vid försäljning till utlandet av inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske. I särskilda fall kan statsgaranti även beviljas för entreprenadarbeten, som utföras i utlandet i förening med industrileveranser, ävensom för till utlandet levererade alster av svensk teknisk konsulterande verksamhet, särskilt då dylik verksamhet kan bliva av betydelse för svensk export. Statsgarantien må högst avse, att ett belopp uppgående till 75 procent eller, i fråga om alster av jordbruk eller fiske eller beträffande gatsten eller kantsten, 85 procent av den lämnade krediten kommer att inflyta, eller ock att, där slutlig förlust å krediten uppstår, av sådan förlust ej mer än 25 procent eller, i fråga om alster av jordbruk eller fiske eller beträffande gatsten eller kantsten, 15 procent skall drabba exportören eller kreditgivaren. Garantien, vars närmare omfattning i de särskilda fallen bestämmes av exportkreditnämnden, må icke avse utebliven betalning av annan anledning än köpares insolvens eller sådana statliga åtgärder utomlands som allmänt moratorium, valutaspärr eller dylikt. För beviljad garanti skall den, som erhåller garantien, erlægga en premie, avpassad med hänsyn till olika inverkan omständigheter, såsom kredittidens längd, förhållandena i importlandet, andra förefintliga riskmoment och varans art. Premien skall så beräknas, att den innefattar bidrag till täckande av administrationskostnaderna för exportkreditnämnden. I beloppet av gällande exportkreditgarantier — vilket ej får överstiga 300 miljoner kronor — skall inräknas vad exportkreditnämnden fått utgiva på grund av beviljad garanti, i den mån utbetalningarna icke täckas av återbetalningar eller av inkomst av premier, sedan kostnaderna för nämndens verksamhet guldits.

Erinras må vidare, att i enlighet med beslut av 1933 års riksdag exportkreditnämndens premieinkomster skola överföras till en av riksgäldskontoret förvaltdad fond, från vilken skola täckas såväl förluster å verksamheten som nämndens administrationskostnader, samt att riksgäldskontoret skall, i den mån fonden icke därtill förslår, förskottera medel för bestridande av utgifterna för verksamheten.

Under tiden från och med den 1 juli 1933, då exportkreditnämnden började sin verksamhet, till och med den 31 december 1946 ha utfärdats garantier för krediter å 754 miljoner kronor, varav statens ansvar omfattat 484 miljoner kronor. Under nämnda tid ha i premier influtit 13,9 miljoner kronor och i räntor å överskottsmedel 0,1 miljon kronor. Nämndens sammanlagda inkomst har alltså utgjort 14 miljoner kronor. Utbetalade skadeersättningar under samma tid — ersättningar under finska garantier ej inräknade, eftersom nämnden jämlikt riksdagens beslut erhållit täckning för dessa — ha uppgått till 16,3 miljoner kronor, varav 7,8 miljoner kunnat återvinnas. Nettoutbetal-

ningarna för skador ha alltså utgjort 8,5 miljoner kronor. Omkostnaderna för verksamheten ha uppgått till 1 miljon kronor. Sedan verksamhetens början har sålunda uppstått en nettovinst å (14 — 8,5 — 1 =) 4,5 miljoner kronor. I detta sammanhang må emellertid erinras om att nämnden på grund av riksdagens beslut för reglering av fordringar på grund av utfärdade garantier i samband med avtal mellan förra lettiska regeringen och vissa svenska aktiebolag om byggande av en elektrisk kraftstation vid Kegums utbetalat ersättning med ett nettobelopp å 5,9 miljoner kronor, vartill nämnden enligt garantivillkoren icke varit förpliktad.

I en den 14 februari 1947 dagtecknad skrivelse, ur vilken de nyss lämnade uppgifterna beträffande garantigivningens omfattning till och med den 31 december 1946 äro hämtade, har *exportkreditnämnden* — under erinran att giltighetstiden för bestämmelserna angående statsgaranti för exportkredit utlöper med utgången av innevarande budgetår — till behandling upptagit frågan rörande fortsatt bemyndigande att bevilja dylik garanti. Nämnden säger sig ha funnit att sådant bemyndigande vore av behovet påkallat samt anför till stöd härför följande.

Inledningsvis får nämnden erinra om att statsmakterna, sedan exportkreditgarantisystemet infördes genom beslut av 1933 års riksdag, av olika skäl funnit önskvärt att bibehålla detsamma. Under de senaste åren torde därvid framför allt den omständigheten tillmätts betydelse, att de i utlandet allmänt tillämpade statliga exportkreditgarantisystemen ytterligare utbyggts, och att det ansetts vara av stor vikt, att den svenska exportindustrien bereddes ungefär motsvarande stöd i form av exportkreditgarantier som dess utländska konkurrenter. Ävenledes har betydelsen av exportkreditgarantisystemet såsom ett handelspolitiskt instrument blivit allmera framträdande.

Nämnden har visserligen kunnat konstatera, att efterfrågan på exportkreditgarantier på det övervägande antalet marknader efter kriget varit obetydlig, vilket sammanhänger med att sådana betalningsvillkor hittills kunnat erhållas, att behov av exportkreditgaranti ej förelegat. Det synes nämnden uppenbart, att uppmjukning av betalningsvillkoren genom tillhandahållande av exportkreditgarantier ej bör ifrågakomma, så länge icke utländska konkurrensförhållanden framtvunga kreditgivning. Detta torde emellertid förr eller senare inträffa, och därvid kommer ånyo att framträda behov av exportkreditgaranti avseende såväl insolvens- som valutahinderrisk. På vissa för vårt land betydelsefulla marknader äro förhållandena redan sådana, att av oss eftersträvad export ej torde kunna upprätthållas utan stödet av exportkreditgaranti. Det synes därför nämnden, att ett bibehållande av det statliga exportkreditgarantisystemet motsvarar ett allmänt intresse.

Nämnden framhåller vidare, att den möjlighet till varierande utformning av garantierna, som gällande bestämmelser erbjöde, hittills visat sig vara tillräcklig för att i skälig omfattning tillgodose exportindustriens skiftande garantibehov. Någon anledning att för närvarande vidga den författningens ramen för exportkreditgaranti föreläge således enligt nämndens mening icke.

Beträffande *maximeringen* av exportkreditgarantierna anför nämnden, att det icke nu vore möjligt att approximativt angiva, i vilken utsträckning det statliga exportkreditgarantisystemet under de närmaste åren

kunde förmodas bliva utnyttjat. För dagen kunde blott konstateras, att statens ansvar för utställda garantier — garantier på Finland ej inberäknade — endast uppginge till 3 miljoner kronor, vartill komme utlovade garantier för 4 miljoner kronor. Vidare hade garantier diskuterats avseende några tiotal miljoner kronor. Denna situation kunde emellertid snabbt ändras, och nämnden funne det ändamålsenligt, att nuvarande maximering av garantigivningen till 300 miljoner kronor tills vidare bibehölles.

Vad beträffar frågan om den tid, under vilken ett bemyndigande att meddela exportkreditgarantier skulle fortfarande gälla, förklarar sig nämnden anse, att det nya bemyndigandet med hänsyn till osäkerheten rörande såväl utvecklingen inom den internationella handeln som omfattningen och arten av behovet av exportkreditgaranti borde avse allenast budgetåret 1947/48.

*Departements-
chefen.*

Avsikten med de svenska statsgarantierna för exportkredit var under åren närmast före kriget att stödja de svenska exportnäringarna, vilka arbetade under skärpt konkurrens icke minst från länder, vilka å sin sida tillgripit dylika statliga garantier som stöd för exporten. Det svenska garantisystemet visade sig i stort sett lämpligt för vinnande av det avsedda syftet. I det förändrade läge för utrikeshandeln, som förelåg under krigsåren, kom garantigivningen jämväl till användning i olika handelspolitiska sammanhang, i det att bestämmelser om export på kommersiell kreditbasis med statlig garanti upptogos i vissa med främmande makter träffade avtal. Vad beträffar den tid, som förflutit efter krigets upphörande, har garantigivning ägt rum endast i obetydlig omfattning. Att så varit fallet förklaras bland annat därav, att kreditgivning från svensk sida som bekant väsentligen skett i annan ordning, särskilt i form av direkta statliga krediter. Då någon ytterligare statlig kreditgivning av sådan karaktär i nuvarande skede icke kan förväntas ske i nämnvärd omfattning, komma eventuella kreditanspråk i samband med varuutbytet med utlandet att hänvisas till den enskilda kreditgivningen. Ehuru det får förutsättas, att kreditgivningen även i denna form kommer att hållas inom snäva gränser, synes möjlighet dock böra beredas till statlig garanti för sådana krediter. Härvid torde även böra uppmärksammas att i samband med vissa handelspolitiska uppgörelser behov kan yppas av särskild statlig riskgaranti till exportörer inom ramen för redan beviljade statliga krediter — en garantiform, som sålunda icke innebär utvidgning av statens totala kreditengagement.

Jag förordar därför att nu gällande bestämmelser om statsgaranti för exportkredit förlängas. Vad maximigränsen för garantigivningen angår, ansluter jag mig till exportkreditnämndens förslag om att gränsen även för budgetåret 1947/48 sättes vid 300 miljoner kronor.

Liksom exportkreditnämnden anser jag lämpligt att, med hänsyn till osäkerheten rörande såväl utvecklingen inom den internationella handeln som omfattningen och arten av behovet av exportkreditgaranti, ett fortsatt be-

myndigande att meddela exportkreditgarantier till tiden inskränkes att gälla endast budgetåret 1947/48.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att svenska staten må under tiden till och med utgången av budgetåret 1947/48 till belopp av högst 300 miljoner kronor — däri inräknade de belopp, vartill garantier beviljats eller före utgången av nu löpande budgetår beviljas — åtaga sig betalningsansvar i enlighet med nu gällande bestämmelser om statsgaranti för exportkredit.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lindenbaum.
